

ABSTRAK

Amalan pengambilan makanan segera telah menjadi budaya di kalangan masyarakat Malaysia. Kini masyarakat telah mula menyedari kepentingan memilih makanan yang halal lagi baik (*halalan tayyiban*) dan implikasinya terhadap kehidupan duniawi dan ukhrawi. Antara isu-isu yang sering dibincangkan ialah tentang status halal produk makanan segera dari sudut bahan yang digunakan, sistem penternakan, pembiakan dan pemprosesan. Justeru, kajian ini dilakukan oleh penulis untuk mengkaji hukum pengambilan makanan segera. Ini adalah bertujuan untuk menjawab isu-isu yang dibangkitkan dengan menjadikan Kentucky Fried Chicken (KFC) sebagai medan kajian lapangan. Metodologi penyelidikan yang digunakan di dalam kajian ini adalah berteraskan kajian perpustakaan, observasi serta temubual bersama responden di kalangan para ulama pelbagai aliran, pakar pemakanan, pensyarah dan pegawai perubatan. Penulis mengistinbatkan hukum berdasarkan nas-nas dari al-Quran dan al-Sunnah serta penelitian terhadap kitab-kitab *turath*, kitab-kitab *furu'* dan sekunder, jurnal-jurnal, artikel-artikel, majalah-majalah, bahan-bahan dan maklumat dari internet serta temubual yang diperolehi. Kajian ini diharap akan menyumbang kepada beberapa penyelesaian berkaitan dengan kefahaman dan paradigma masyarakat yang meragui status halal sesetengah makanan segera serta melabelkan nya sebagai makanan yang tidak berkhasiat, memudaratkan kesihatan dan penyumbang utama kepada penyakit kronik dengan berpandukan kepada fakta dan hakikat. Hasil kajian ini mendapati hukum pengambilan makanan segera di Kentucky Fried Chicken (KFC) adalah halal dan menepati ciri-ciri *halalan tayyiban*. Manakala pemakanan dan gaya hidup seseorang merupakan punca utama kepada penyakit.

ABSTRACT

The habit of consuming fast food has become a custom among Malaysians at present days. However, there are awareness among them to choose good which is halal and good (*halalan tayyiban*) and its implication on life in this world and the hereafter. Among the issues that are always discussed are the halal status of fast food products in terms of the raw materials used, livestock production, rearing and its process. As such, the writer aims at researching the rulings of fast food consumption from the perspective of Islam. The objective of this research is to provide answers to issues raised and Kentucky Fried Chicken (KFC) has been chosen as a field of research. The research methodology used in this research includes library research and observation as well as interviews with religious scholars in various fields, nutritionists, lecturers and physician as the scope of research. The writer infers ruling base on principles derived from al-Quran and al-Sunnah with further reference to turath, furu' and secondary treaties, journals, articles, magazines, materials from internet as well as interview findings. This research would in some way contribute to the understanding and change the paradigm among the society who doubt the halal status of fast food and label the product as non-nutritious and contributing to chronic illness. Based on the research it can be concluded that consumption of fast food at Kentucky Fried Chicken (KFC) is halal conform to the *halalan tayyiban* characteristic. However, it is the bad eating habits of a person, among others, that the causes of illness.

MOTTO

Firman Allah SWT:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَلَا تَقُولُوا لِمَا تَصِفُ أَلْسِنَتُكُمُ الْكَذِبَ هَذَا حَلَالٌ وَهَذَا حَرَامٌ
لِتَفْتَرُوا عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ إِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ
عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ

Yang Bermaksud

*“dan janganlah kamu mengatakan terhadap apa yang disebut-sebut
oleh lidahmu secara dusta “ ini halal dan ini haram” untuk
mengada-adakan kebohongan terhadap Allah SWT
sesungguhnya orang yang mengada-adakan
kebohongan terhadap Allah SWT
tidak akan beruntung”.*

Surah al-Nahl (16): 116

PENGHARGAAN

Segala puji bagi Allah SWT atas segala nikmatNya sama ada yang kelihatan mahupun yang tersembunyi, baik yang lampau ataupun sekarang. Selawat dan salam buat junjungan kita Nabi Muhammad SAW, segenap ahli keluarga, para sahabat dan tabi'in serta orang-orang yang mengikut jejak langkah mereka hingga ke hari kemudian nanti. Terlebih dahulu penulis memanjatkan kesyukuran ke hadrat Ilahi kerana dengan inayahNya sehingga penulis dapat menyelesaikan disertasi yang bertajuk "Hukum Pengambilan Makanan Segera Kajian Di Kentucky Fried Chicken (KFC)" untuk mendapat gelaran Sarjana Syariah, Jabatan Fiqh dan Usul, Akademi Pengajian Islam, Universiti Malaya Kuala Lumpur.

Setinggi-tinggi penghargaan dan ucapan terima kasih diucapkan kepada Dr. Saadan bin Man selaku penyelia yang telah membimbing dan mengajar penulis dengan penuh kesabaran dan keikhlasan dalam membantu penulis menyempurnakan disertasi ini mudah-mudahan segala jasa baik yang berikan itu akan mendapat ganjaran pahala daripada Allah SWT.

Kepada al-Marhum ayahanda Yahaya bin Wahid dan ibunda tercinta Mariatul Kattiah bt. Sasi yang telah membesarkan dan memberikan kasih sayang kepada penulis yang mengajar penulis agar terus berjuang dan beristiqamah di dalam menempuh kehidupan, yang selalu mendoakan kejayaan kepada penulis, semoga Allah SWT memberikan keampunan dan limpah rahmat ke atas roh mereka berdua. Amin Ya Rabbal 'alamin.

Tidak lupa kepada isteri dan anak-anak yang telah banyak berkorban dan yang sentiasa memberikan dorongan dan sokongan serta semangat kepada penulis sehingga dapat menyempurnakan disertasi ini.

Akhir sekali tidak lupa juga buat rakan-rakan seperjuangan, Ust. Rumaizi bin Ahmad, Kapt.(B) Hj. Muhammad Bin Hj. Sarbini yang sentiasa memberikan semangat dan dorongan dalam meneruskan perjuangan ini. Juga kepada seluruh warga Universiti Malaya Kuala Lumpur, informan-informan dan kepada sesiapa sahaja yang terlibat di dalam menghasilkan disertasi ini sama ada secara langsung ataupun tidak. Mudah-mudahan hasil kerja ini dapat memberikan manfaat kepada semua.

Akhir kata, hanya kepada Allah SWT sahajalah penulis kembalikan segala urusan, mudah-mudahan setiap jasa bakti yang dicurahkan akan mendapat ganjaran yang sewajarnya dari Allah SWT. Amin ya Rabbal 'alamin.

Zainal Abidin b. Yahaya
No. 1, Jalan Bahagia 36, Taman Sri Bahagia,
56000, Ceras,
Kuala Lumpur.

13 Oktober 2010
(05 Zulkaedah1431)

SENARAI RINGKASAN

Abd	:	Abdul
ACCIN	:	<i>Allied Coordinating Committee of Islamic NGOs</i>
ASEAN	:	<i>Association of South East Asian Nations</i>
BAHEIS	:	Bahagian Hal Ehwal Islam
Bhd	:	Berhad
Bil	:	Bilangan
BSE	:	<i>Bovine Sphongio Formencepholitis</i>
c	:	cetakan
CAP	:	Persatuan Pengguna Pulau Pinang
CHAMP	:	<i>Cleanliness, Hospitality, Acuracy, Maintenance, Product Quality and speed of service</i>
CA	:	<i>Codex Alimentarius</i>
DBP	:	Dewan Bahasa Dan Pustaka
dlm.	:	dalam
Dr.	:	Doktor
DNA	:	<i>Deoxyribonucleic Acid</i>
DSM	:	<i>Department of Standart Malaysia</i>
(ed)	:	Editor

et al	:	<i>Et alii @ et alia</i> (Lebih dari 2 pengarang)
FAO	:	<i>Food and Agriculture Organization</i>
FDA	:	Food and Drug Administration
FOMCA	:	<i>Federation of Malaysia Consumer Association</i>
GHP	:	<i>Good Hygiene Practice</i>
GMP	:	<i>Good Manufacturing Practice</i>
h.	:	Halaman
H	:	Hijrah
HACCP	:	<i>Hazard Analysis Critical Control Point</i>
HDC	:	<i>Halal Industry Development Corporation</i>
KPDNKK	:	Kementerian Perdagangan Dalam Negeri, Koperasi dan Kepenggunaan
Hj.	:	Haji
Ibid.	:	Ibidem, (Rujukan berturut) dalam buku, bab, halaman, dan sbg yang seperti sebelumnya.
IFANCA	:	<i>Islamic Food and Nutrition Council of America</i>
IFC	:	<i>Interfaith Commission</i>
IJN	:	Institut Jantung Negara
IKIM	:	Institut Kefahaman Islam Malaysia

INC	:	<i>Incorporated</i>
INHAFEX	:	<i>International Halal Food And Technology Exhibition And Conference</i>
INHAFCON	:	<i>International Halal Food Conference</i>
IPPH	:	Institut Penyelidikan Produk Halal
IPT	:	Institut Pengajian Tinggi
ISCI	:	<i>Industry Standards Committee on halal Standards</i>
ISO	:	<i>International Standards Organization.</i>
JAIN	:	Jabatan Agama Islam Negeri-negeri
JAIS	:	Jabatan Agama Islam Selangor
JAKIM	:	Jabatan Kemajuan Islam Malaysia
JAMA	:	<i>The Jurnal of the American Medical Association</i>
JAWI	:	Jabatan Agama Islam Wilayah Persekutuan
JPH	:	Jabatan Perkhidmatan Haiwan
JPM	:	Jabatan Perdana Menteri
Jil.	:	Jilid
Juz	:	juzuk

KPDNKK	:	Kementerian Perdagangan Dalam Negeri, Koperasi dan Kepenggunaan
KFCH	:	KFC (Holdings)
KFC	:	Kentucky Fried Chicken
KKM	:	Kementerian Kesihatan Malaysia
KLCC	:	Kuala Lumpur City Centre
KPDN	:	Kementerian Dalam Negeri
L	:	lahir
M	:	meninggal
MASO	:	<i>Malaysia Association For The Study of Obesiti</i>
MDA	:	<i>Malaysia Dietitians' Association</i>
MKMPK	:	Majlis Keselamatan Makanan dan Pemakanan Kebangsaan
MOH	:	<i>Minister of Health</i>
MS	:	<i>Malaysian Standard</i>
MSG	:	Monosodium Glutamate
NAP	:	<i>Nasional Agriculture Policy</i>
NSM	:	<i>Nutrition Society of Malaysia</i>
NGO	:	<i>Non Government Organization</i>

no.	:	nombor
<i>op . cit</i>	:	opera cicato (Rujukan berselang): dalam karya yang daripada sebelumnya
or	:	atau
OR	:	Original Recipe
PETA	:	<i>People for Ethical Treatment of Animals</i>
PPIM	:	Persatuan Pengguna Islam Malaysia
QA	:	<i>Quality Assurance</i>
QSR	:	<i>Quick Service Restaurants</i>
R&D	:	<i>Reseach and Development</i>
RNI	:	<i>Recommended Nutrient Intake</i>
SAW	:	Salallahualaihiwasallam
SIRIM	:	Standards Industrial Reseach Institute of Malaysia
t.p	:	tanpa penerbit
terj.	:	Terjemahan
tt.	:	tanpa tarikh
TMS	:	<i>Time Management System</i>
UBF	:	<i>Unilever Best Food</i>

UIA	:	Universiti Islam Antarabangsa
UKM	:	Universiti Kebangsaan Malaysia
UM	:	Universiti Malaya
UPM	:	Universiti Putra Malaysia
USD	:	<i>United State Dolar</i>
USM	:	Universiti Sains Malaysia
VHM	:	<i>Veterniry Health Mark</i>
Vol	:	<i>Volume</i>
WHFC	:	<i>World Halal Food Conference</i>
WHO	:	<i>World Health Organization</i>

SENARAI TRANSLITERASI

Senarai pedoman tersebut adalah seperti berikut:¹

1. Huruf Konsonan

Huruf Arab	Nama	Huruf Latin
ا	<i>Alif</i>	a / '
ب	<i>ba'</i>	b
ت	<i>ta'</i>	t
ث	<i>tha'</i>	th
ج	<i>Jim</i>	j
ح	<i>ha'</i>	h
خ	<i>kha'</i>	kh
د	<i>Dal</i>	d
ذ	<i>Dhal</i>	dh
ر	<i>ra'</i>	r
ز	<i>Zay</i>	z
س	<i>Sin</i>	s
ش	<i>Syin</i>	sy

¹ Lihat Jawatan kuasa Tetap Bahasa Melayu (1992), *Pedoman Transliterasi Huruf Arab Ke Huruf Rumi*, Kuala Lumpur : Dewan Bahasa dan Pustaka ; *Buku Panduan Penulisan Tesis/ Disertasi Ijazah Tinggi Akademi Pengajian Islam* (2001), Kuala Lumpur : Akademi Pengajian Islam Universiti Malaya.

ص	<i>Sad</i>	s
ض	<i>Dad</i>	d
ط	<i>ta'</i>	t
ظ	<i>za'</i>	z
ع	<i>'ayn</i>	'
غ	<i>Ghayn</i>	gh
ف	<i>fa'</i>	f
ق	<i>Qaf</i>	q
ك	<i>Kaf</i>	k
ل	<i>Lam</i>	l
م	<i>Mim</i>	m
ن	<i>Nun</i>	n
و	<i>Waw</i>	w
ه	<i>ha'</i>	h
ي	<i>ya'</i>	y
ة	<i>ta' marbutah</i>	h

2. Vokal Pendek

HURUF ARAB	EJAAN RUMI
أ	a
و	u
ي	i

3. Vokal Panjang

HURUF ARAB	EJAAN RUMI
آ	a
و	u
ي	i

4. Diftong Dan Bacaan Berulang

HURUF ARAB	EJAAN RUMI
أ	aw
أي	ayy
ي	iyy
و	uww

Nota: Istilah atau perkataan yang berasal daripada perkataan Bahasa Arab tetapi telah menjadi sebutan umum Bahasa Malaysia adalah dieja mengikut perkataan Bahasa Malaysia melainkan jika ia ditulis mengikut sebutan Bahasa Arab.

DAFTAR ISI

Halaman Tajuk	
Halaman Pengesahan	
Abstrak	i
Motto	iii
Penghargaan	iv
Senarai Ringkasan	vi
Senarai Transliterasi	xii

BAB SATU: PENDAHULUAN

1.1. Pengenalan	1
1.2. Latar Belakang Masalah	6
1.3. Permasalahan Kajian	9
1.4. Objektif Kajian	9
1.5. Skop Kajian	10
1.6. Hipotesis Kajian	11
1.7. Kajian literatur	12
1.8. Metodologi Kajian	24
1.8.1. Metode Pengumpulan Data	25
1.8.1.1. Kajian Perpustakaan	25
1.8.1.2. Kajian Lapangan	27
1.8.2. Metode Analisis Data	28

BAB DUA : MAKANAN MENURUT ISLAM DAN KESIHATAN

2.1.	Pendahuluan	30
2.2.	Definisi Makanan	33
2.3.	Garis Panduan Dalam Soal-Soal Makanan Menurut Islam	35
2.4.	Istilah-Istilah Yang Berkaitan Dengan Makanan Menurut Islam	36
2.4.1.	Halal	41
2.4.2.	Haram	48
2.4.3.	Kategori Haram Menurut Islam	54
2.4.4.	Makruh	56
2.4.5.	Syubhah	57
2.4.6.	Kategori Syubhah	60
2.5.	Prinsip-Prinsip Halal Haram Dalam Islam	64
2.5.1	Asal Tiap-tiap Sesuatu Adalah Harus	65
2.5.2.	Niat Yang Baik Tidak Boleh Menghalalkan Yang Haram	66
2.5.3.	Apa Sahaja Yang Membawa Kepada Haram Adalah Haram	68
2.5.4.	Berhati-hati Dari Syubhah Bagi Menghindari Dari Yang Haram	69
2.5.5.	Keadaan Terpaksa Membolehkan Sesuatu Yang Haram	71
2.5.6.	Peraturan Halal Haram Adalah Bersifat Umum dan Menyeluruh	72
2.5.7.	Menghalal dan Mengharamkan Sesuatu Adalah Hak Allah	74
2.5.8.	Mengharamkan Yang halal dan Menghalalkan Yang Haram Sama Dengan Syirik	75
2.5.9.	Mengharamkan Sesuatu Adalah Sesuai Dengan Keburukan Dan Kemudaratan	77
2.5.10.	Sesuatu Yang Halal Tidak Memerlukan Yang Haram	78

2.5.11.	Membuat Helah Terhadap Sesuatu Yang Haram Hukumnya Adalah Haram	79
2.6.	Kategori-Kategori Makanan Dalam Islam	80
2.6.1.	Makanan Yang Dikategorikan Sebagai Halal	81
2.6.2.	Makanan Yang Dikategorikan Sebagai Haram	89
2.6.3.	Makanan Yang Dikategorikan Sebagai Makruh	91
2.6.4.	Makanan Yang Dikategorikan Tidak Sebagai Halal Atau Haram	92
2.7.	Konsep <i>Halalan Tayyiban</i> Dalam Makanan	95
2.7.1.	Kepentingan <i>Halalan Tayyiban</i>	105
2.7.2.	Islam Menggalakkan Makan dan Minum Secara Sederhana	109
2.7.3.	Kesan Pengambilan Makanan Haram	110
2.8.	Makanan Segera	114
2.8.1.	Definisi Makanan Segera	115
2.8.2.	Kaedah-Kaedah Pemprosesan dan Pengawetan Makanan Dalam Makanan Segera	125
2.8.3.	Kandungan Nutrisi Dalam Makanan Segera	126
	i) Kandungan Lemak	126
	ii) Kandungan Garam	128
	iii) Kandungan Gula	128
	iv) Kandungan Serat	129
2.9.	Kesan Pengambilan Makanan Segera Terhadap Kesihatan	132
2.9.1.	Masalah Kegemukan	134
2.9.2.	Risiko Kencing Manis	136

2.9.3	Risiko Sakit Jantung	137
2.9.3.	Risiko Sakit Darah Tinggi	137
2.9.5.	Risiko Sakit Kanser	138
2.10.	Makanan dan Kesihatan	143
2.10.1.	Definisi Kesihatan	144
2.10.2.	Konsep Kesihatan	145

BAB TIGA : KFC HOLDINGS (MALAYSIA) BHD.

3.1.	Latar Belakang	148
3.2.	Sejarah kemasukan Restoran makanan segera di Malaysia	149
3.3.	Sejarah KFC	151
3.4.	Ahli Lembaga Pengarah KFCH	153
3.5.	Operasi KFC Holdings	153
3.6.	Restoran KFC	154
3.7.	Jaminan Kualiti	155
3.7.1.	Kualiti Restoran KFC	156
3.7.2.	Program HACCP	158
3.7.3.	Sanitasi	158
3.7.4.	Kawalan Serangga Perosak	159
3.7.5.	Kualiti Pembekal	159
3.7.6.	Polisi Halal	160
3.7.7.	Panel Penasihat Syariah	161

3.7.8. Sistem Kawalan Dalaman	163
3.7.9. Proses Mendapatkan Sijil Halal- Produk Dalam Negeri	164
3.8. Produk Import	165
3.8.1. Proses Mendapatkan Sijil Halal-Produk Import	165
3.8.2. Bahan Mentah	166
3.8.3. Produk	167
3.8.4. Maklumat Pemakanan	167
3.8.5. Integrasi Penternakan	168
3.8.6. Kilang Pemakanan	169
3.8.7. Kilang Pembiakan	169
3.8.8. Penetasan	170
3.8.9. Ladang Penternakan Kontrak	171
3.9. Memproses Ternakan	172
3.10. Anugerah dan Pencapaian	173
3.11. Ayamas 2004-2009	174
3.12. KFC dan Kesan Terhadap Budaya	175
a Mewujudkan Budaya Integrasi Antara Kaum	176
b Penerapan Budaya Barat	176
c Merubah Budaya Hidup Kekeluargaan	177
3.13. Sumbangan Terhadap Ekonomi	179
3.14. Sumbangan KFC Terhadap Sosial	182

BAB EMPAT : ANALISIS HUKUM TERHADAP PENGAMBILAN MAKANAN

SEGERA

4.1.	Pendahuluan	184
4.2.	Sumber-Sumber Yang Disepakati Daripada al-Quran dan al-Sunnah	185
4.3.	Sumber-Sumber Yang Tidak Disepakati	194
4.3.1.	Berdasarkan Kepada Kepentingan Masalah	194
4.3.2.	Berdasarkan Kepada ' <i>Uruf</i> '	197
4.4.	Pandangan Ulama	198
4.4.1.	Menggunakan Bahan Atau Peralatan Yang Suci Lagi Bersih	199
4.4.2.	Dari Sudut Penyembelihan	208
4.4.3.	Makanan Itu Tidak Memudaratkan	214
4.5.	Hukum Terhadap Pengambilan Makanan Segera	223

BAB LIMA : KESIMPULAN DAN SARANAN

5.1	Kesimpulan	229
5.2	Saranan Kepada Kerajaan dan Agensi-agensi Terlibat	239
5.2.1.	Kepada Kerajaan	239
5.2.2.	Agensi-agensi Kerajaan	240
5.2.3.	Persatuan Pengguna	241
5.2.4.	Pengilang dan Pengusaha Makanan	242
5.2.5.	Para Sarjana Islam	243
5.2.6.	Semua Pengguna	244

5.2.7. Pengguna Beragama Islam	245
BIBLIOGRAFI	248
LAMPIRAN	278